

Een broer-zus-broedpaar van Slechtvalken *Falco peregrinus* in Sassenheim

Hans van Stijn

Dat de katholieke Sint Pancratiuskerk in Sassenheim aantrekkelijk is voor Slechtvalken, is al lange tijd onder vogelaars in het dorp bekend. Een Zweedse vrouw Slechtvalk (blauw L3) overwinterde namelijk vanaf de winter van 2015/16 vrijwel jaarlijks op de kerk. De kerk bood haar, met onder andere vogelrijke graslandpolders en de Kagerplassen op zo'n 2 km, blijkbaar voldoende voedsel om als winterstek te fungeren. Vanaf de zomer van 2020 was de kerk ook in gebruik als zomerterritorium voor Slechtvalken. In dat jaar verbleef er onverwacht een jong paartje Slechtvalken waarvan man EKV in 2019 op een Haagse kerk was geboren en geringd. Ook in 2021 en 2022 waren er overzomerende jonge (2^e en 3^e kalenderjaar) valken waaronder een vrouw (EJB, afkomstig van de Maximacentrale Lelystad 2019) wat de hoop op een broedgeval vergrootte.

Daarvoor ontbraken echter de juiste middelen. Er was geen nestkast en geschikte 'natuurlijke' broedplekken op de kerktoeren zoals nissen en laagtes zijn er niet. De wil onder een aantal lokale (roof)vogelaars om een nestkast te plaatsen was er, maar de coronapandemie hield hen tegen. Tot het 19 november 2022 werd en er met vereende krachten op zo'n 50 m hoogte aan de noordoostkant een nestkast in de toren werd geplaatst met een in-/uitlooprooster aan de buitenkant (van Stijn 2023).

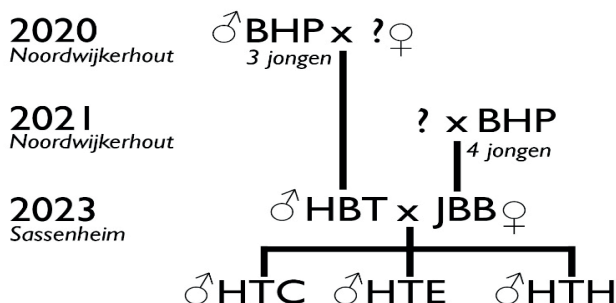
Bijzonder paartje verschijnt

Hierna was het wachten. Tot zich op 30 november twee Slechtvalken op de toren meldden, wat ook het geval was op 23 december. In de weken hierna was er soms een valk te zien, maar daar bleef het bij tot begin februari 2023 twee valken nogal luidruchtig op het rooster van de nestkast zaten. De vogels leken blijvers en posten in de daaropvolgende weken leerde dat beide vogels geringd waren! Ze bleken afkomstig van nestlocatie Leeuwenhorst in Noordwijkerhout (op 4.4 km afstand) waar zowel man HBT (2020) als vrouw JBB (2021) zijn geboren en geringd. In die jaren bestond het broedpaar op Leeuwenhorst uit een geringde man (BHP) en een ongeringde vrouw. Gezien haar kleed, enkele specifieke kenmerken en haar gedrag zijn de volgers van deze broedlocatie er zeker van dat de ongeringde vrouw in 2020 en 2021 een en dezelfde vogel is, wat betekent dat het Sassenheimse paar dezelfde ouders heeft en dus broer en zus zijn!

Voortplanten (on)mogelijk?

Wetende dat het broer en zus zijn, waren we heel benieuwd of ze zich zouden voortplanten. Paren deden ze regelmatig, ook op het kruis op de kerk (!), en het gedrag van de vogels in april leek op broeden te duiden. Dit werd op 1 mei bij een nestcontrole bevestigd: er zaten drie jonge Slechtvalken in de kast. Toen de jongen op 10 mei wer-

den geringd, bleken het op basis van de biometrische gegevens drie mannetjes te zijn die elk een witte ring met code (HTC, HTE en HTH) kregen. Op basis van dezelfde gegevens werden de datum van eerste eileg (12 maart) en de datum van uitkomst van het eerste ei (19 april) bepaald.

Figuur 1. Stamboom van de Slechtvalken broedend in Sassenheim. *Pedigree of the Peregrine Falcons breeding in Sassenheim.*

Foto 1. Drie jonge Slechtvalken, Sint Pancratiuskerk, Sassenheim, 3 juni 2023 (Foto: Hans van Stijn). *Three fledgling Peregrines, Sint Pancratius church, 3 June 2023.*

De vraag of broer en zus Slechtvalk zich kunnen voortplanten, was daarmee bevestigend beantwoord. Het antwoord op de vraag of dit vaker gebeurt en of dat is vastgelegd, is niet bekend. Het zal vast wel eerder zijn gebeurd, maar onbekend blijven als de betreffende valken niet geringd waren en bewijs dus ontbrak. De volgende vraag die zich opwerpt, is of de jongen van dit paar zich kunnen voortplanten. Het antwoord hierop weten we hopelijk over een aantal jaar als de ring van een man van een succesvol broedpaar wordt afgelezen en het één van de Sassenheimse jongen blijkt te zijn. Geef daarom afgelezen ringen van Slechtvalken altijd door!

Tabel 1. Prooisoorten van Slechtvalken gevonden bij Sint Pancratiuskerk in Sassenheim (1 maart – 8 september 2023), onder vermelding van aantal gevonden als prooi (n en %) en aandeel in termen van biomassa (gram gewicht en in %). *Prey of Peregrines collected near Sint Pancratiuschurch in Sassenheim (1 March – 8 September 2023), expressed as number, % of number, biomass and % of biomass.*

Soort <i>Species</i>	Aantal (n)	%	Gewicht <i>Mass</i>	Σ Gewicht Σ <i>Mass</i>	% Gewicht % <i>Mass</i>
Dodaars <i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	1.3	170	170	0.9
Waterral <i>Rallus aquaticus</i>	1	1.3	110	110	0.6
Waterhoen <i>Gallinula chloropus</i>	2	2.6	352	704	3.9
Goudplevier <i>Pluvialis apricaria</i>	2	2.6	214	428	2.4
Zilverplevier <i>P. squatarola</i>	2	2.6	220	440	2.4
Kievit <i>Vanellus vanellus</i>	1	1.3	200	200	1.1
Regenwulp <i>Numenius phaeopus</i>	2	2.6	360	720	4.0
Grutto <i>Limosa limosa</i>	2	2.6	285	570	3.1
Kanoet <i>Calidris canutus</i>	1	1.3	137	137	0.8
Oeverloper <i>Actitis hypoleucos</i>	2	2.6	52	104	0.6
Groenpootruiter <i>Tringa nebularia</i>	2	2.6	174	348	1.9
Tureluur <i>T. totanus</i>	2	2.6	115	230	1.3
Watersnip <i>Gallinago gallinago</i>	1	1.3	105	105	0.6
Visdief <i>Sterna hirundo</i>	1	1.3	120	120	0.7
Kokmeeuw <i>Chroico. ridibundus</i>	1	1.3	280	280	1.5
Tamme / Postduif <i>Columba livia</i>	32	41.6	375	12.000	66.1
Koekoek <i>Cuculus canorus</i>	1	1.3	110	110	0.6
Gierzwaluw <i>Apus apus</i>	6	7.8	38	228	1.3
Grote Bonte <i>Dendrocopos major</i>	1	1.3	75	75	0.4
Halsbandparkiet <i>Psittacula krameri</i>	1	1.3	130	130	0.7
Spreeuw <i>Sturnus vulgaris</i>	9	12	75	675	3.7
Merel <i>Turdus merula</i>	1	1.3	100	100	0.6
Kramsvogel <i>T. pilaris</i>	1	1.3	105	105	0.6
Huisemus <i>Passer domesticus</i>	2	2.6	32	64	0.4

Voedsel

Gedurende een groot deel van het jaar werden door vooral Sarah Humphrey en Eefje en Hans van Stijn 77 prooiresten verzameld (Tabel 1), meestal aan de voet van de kerk, maar soms ook op de naastgelegen begraafplaats. Ook tijdens het eerste nestbezoek op 1 mei, tijdens het ringen op 10 mei en bij het schoonmaken van de nestkast op 8 september werden prooiresten uit de nestkast verzameld die door Fons Bongers en Rob Jansson zijn onderzocht en gedetermineerd. Uit het rapport van de Werkgroep Forensische Ecologie (Bongers 2023) blijkt dat de Sassemse Slechtvalken een breed spectrum aan prooien nuttigen: van lokale postduiven en Gierzwaluwen tot overwinterende Goudplevieren en migrerende Zilverplevieren, Oeverlopers en Groenpootruiters.

Zoals verwacht nam de biomassa van de prooien toe naarmate de jonge valken ouder werden. Juist in deze periode werden steeds vaker tamme/postduiven als prooi verzameld en aan de jongen gevoerd. Tussen de prooiresten zaten ook acht duivenringen waarvan er vier betrekking hadden op jonge duiven uit 2023 die blijkbaar een makkelijker prooi voor de valken vormen dan oudere duiven (oudste ring uit 2020). Het totale gewicht van de gevonden prooien was ruim 18 kg met een gemiddeld gewicht per prooi van 224 gram.

Summary

Stijn H. van 2024. Brother-sister pair of Peregrines *Falco peregrinus* breeding successfully. De Takkeling 32: 163-166.

In 2023 a pair of Peregrines occupied the newly provided nest box on a church in the centre of Sassenheim, province of Zuid-Holland. Both birds were born (male in 2020, female in 2021) at a breeding site nearby (4.4 km) where they were raised by the same parents (male identified by coded colour-ring, female unringed but behaviour and plumage characteristics diagnostic), and are therefore brother and sister. This pair successfully raised three (male) chicks. Up till 2023, no other brother-sister pairs has been identified in The Netherlands. The prey list for this nest was varied, with 77 prey items distributed among 24 bird species. In terms of numbers and biomass the single most important prey species was racing/feral pigeon *Columba livia*, with respectively 41.6% and 66.1% of all prey. Mean prey mass was 224 g (1 March-8 September 2023).

Literatuur

Bongers F. 2023. Rapport: analyse prooiresten uit de nestkast e.o. van de Slechtvalken op de Sint Pancratiuskerk te Sassenheim. Rapport Werkgroep Forensische Ecologie nr. 11. Ouderkerk aan de Amstel.

Stijn H. van 2023. Een nestkast voor Sassemse Slechtvalken. Sassemse Vogels 19: 34-35.

Adres: visarend@ziggo.nl